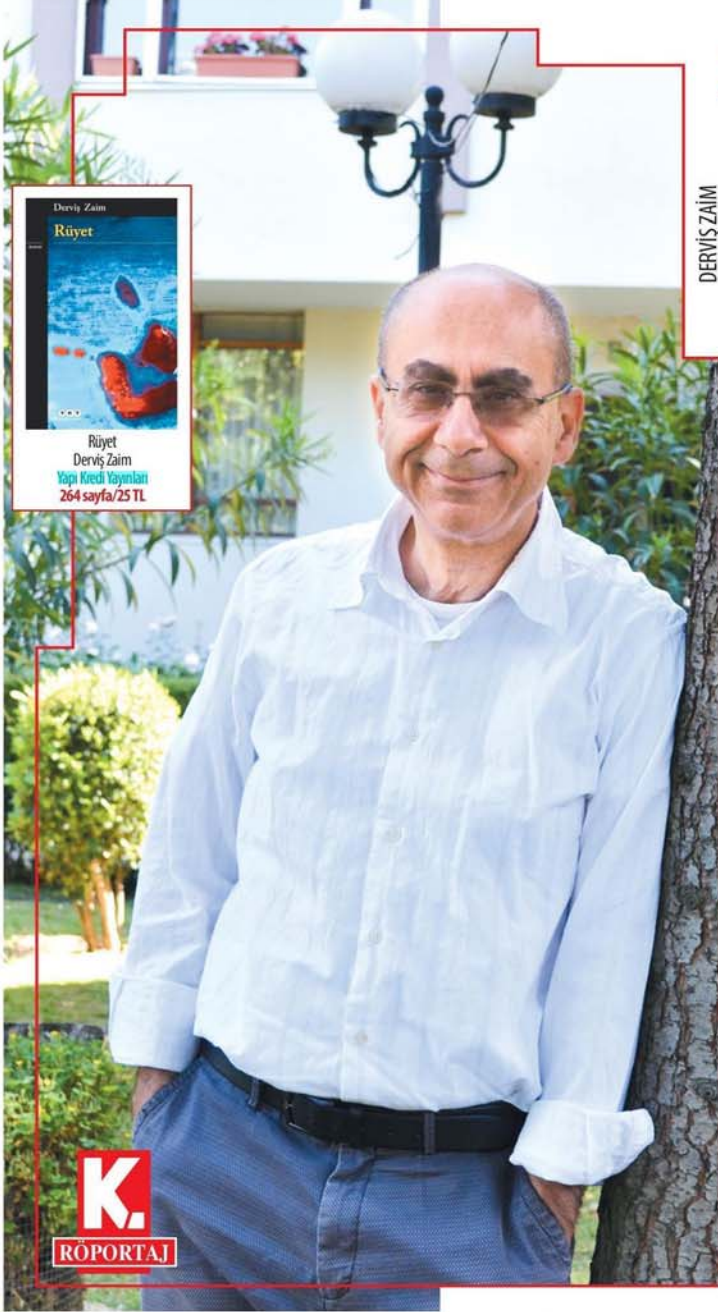

'Hüsn-ü Aşk'la sohbeti edebiyatla yaptım

'Rüyet' isimli romanı yayımlanan yönetmen Derviş Zaim, Hüsn-ü Aşk'ı roman türünün imkânlarından faydalanarak modern insan için yeniden yazmış adeta. Zaim "Hüsn-ü Aşk'ı okuma, dönüp dönüp Hüsn-ü Aşk'a bakma alışkanlığım vardı. Bu iş yani Hüsnü Aşk ile sohbet etmek bir filminden çok edebiyat formu içerisinde yapılabilir geldi" diyor.

Derviş Zaim, birbiriyle ilgisiz iki film projesi olduğunu söylüyor: "Bin Suriye ile ilgili... Ben her defasında farklı şeyler yapmaktan hoşlanıyorum. Tarz, stil, ilgi olarak birbirlerinden çok farklı iki film yapmaya gayret ediyorum."

REFERANSLARI ALIP YENİ BİR BAĞLAMDA İFADE ETTİM

■ **Modernleşmenin bize eski hikayelerimizi unuttuğu bir gerçek. Geleneksel kültürümüzün metinleri, eski esaneler bugünün insanı için bir şey ifade ediyor mu? Ya da bir şey ifade edebilir mi?**

Eğer onları günümüzdeki insanın ihtiyaçlarını gözeterek yeni bir bağlama oturtursanız ifade ederler. Hüsnü Aşk'tan bahsediyorum. Bu kitabın içinde Hüsnü Aşk var. Şeyh Galib bu kitapta anlattıklarının çoğunu Mantıku't Tayr'dan esinlenmiştir. Mevlâna da aynı kaynaktan besleniyor. Açıkçası faydalandıkları kaynaklar şu ya da bu şekilde birbirine benzer veya aynı. Onlardan yararlanmışlar ama onları yeni bir bağlama oturtmuşlar. Ben de 'Rüyet'te başka bir bağlama oturtmaya gayret ediyorum. Zaten imitdat yani 'değişerek devam etmek' diye tabir edilen şey sanırım bu yöntemle mümkün olabilir. Referansları içine doğuruyor istesek

de istemesek de... O referansları alıp yeni bir bağlamda yeniden ifade etmek... Yapmaya çalıştığım şeyi böyle tanımlayabilirim.

■ **'Modern Türk sanatçısı, romancısı bunu yapmaktan ne kadar başarılı?**

Bu tartışmaya fazla girmek istemiyorum. Ancak şu kadını söylemem gerekirse, iki yol vardır. Birincisi, kes yapıyor diye adlandırılabilir. Daha çok bu yöntem kullanılıyor. Kategorik olarak fazla itiraz etmiyorum. Ben de zaman zaman bu yola başvuruyorum. Ama kes yapıyor metodunun derin sonuçlara götüreceği bir yöntem olmadığını düşünüyorum. İkinci yöntem, ki benim asıl tutmaya çalıştığım güzergah budur, şöyle bir şey sanırım: geleceğe bakarsınız, geleceğin yapılarına bakarsınız, oradan bazı öğeleri alırdıklarınızdan metaforlar üretirsiniz.

ÖMER FARUK İSTANBUL
omerfaruk986@gmail.com

Yönetmen Derviş Zaim'in ikinci romanı Rüyet'te Osmanlı/Türk klasiği Hüsn-ü Aşk'ı roman türünün imkânlarından faydalanarak modern insan için yeniden yazmak istemekte sanki. Ona göre, sahil ve hakiki bir yapıt üretmenin yolu "Batılı geleneklere olduğu kadar Doğulu kaynaklara da yaslanmaktan" geçiyor. 'Rüyet', Spinoza'dan Şeyh Galib'e, Bach'tan İttri'ye, Prometheus'tan Hüsn-ü Aşk'a Batı ve Doğu kültürlerine göndermeler içeren; tarihe, kültürel kaynaklarla, edebiyatla, mimariyle, çağdaş sanatla, mitlerle ve sinemayla ilişkili bir alışveriş içine giren çok katmanlı bir metin. 'Romancı Derviş Zaim' ile kurduğu bu yeni âlemi konuştuk.

■ **İlk romanınız üzerinden 25 yıl geçmiş. Edebiyatı özlediniz mi? Neden bu kadar uzun ara verdiniz?**

İlk kitabım 'Ares Harikalar Diyarında' 1994'te yayımlandı. Aradan epey zaman geçti. Doğru projeyi bekliyordum. Bu da vakit aldı. Araya dokuz tane uzun metrajlı film girdi. İçimden bir ses bu projenin, edebiyatın kumaşıyla imal edilmesi gerektiğini söylüyordu. Film olarak ortaya çıkma ihtimali olan bir hikâyenin roman biçiminde ifade edilmesini çok istemedim. 'Rüyet' romanına baktığımız zaman bizim edebiyatımızda önemli bir referans noktası olan Hüsnü Aşk ile bir sohbetin bulunduğunu göreceksiniz. Bunu sinemanın diliyle yapmaktansa edebiyatla yapmanın daha doğru olduğunu düşündüm. Gerçi Sakarya'da bir grup son beş altı senedir sosyal medyada benimle ilgili şöyle bir kampanya başlatmıştı: "Derviş Zaim Hüsn-ü Aşk'ı çeksin!"

■ **Roman karakterleri 2016'da gösterime giren 'Rüya' filminin kahramanları... Rüya'yı çekmeden evvel Hüsn-ü Aşk'a dair bir şeyler yapma fikri var mıydı kafanızda?**

Hayır. Hüsn-ü Aşk'ın değerini biliyordum elbet. Hüsn-ü Aşk'ı okuma, dönüp dönüp Hüsnü Aşk'a bakma alışkanlığım vardı. Bu iş yani Hüsn-ü Aşk ile sohbet etmek bir filminden çok edebiyat formu içerisinde yapılabilir geldi bana. Nereye gideceğinize dair bir istikamet bilgisi olmakla birlikte yolun hangi vadiye, tepeye, koruluğa çıkacağını başından itibaren bilmek çok da mümkün değil. Aslında yolculuğun heyecan verici taraflarından birisi de bu keşif duygusudur. Planlananla planlanmayan şeyler arasındaki gerginlikten doğan şey size kesif bağışlar. Bu da verimli ve sağlıklı bir şeydir. Rüya filmi ile romanın arasında nasıl bir ilişki olacağına dair çok detaylı ve kesin bir hesap yapmadım. Kervan yolda düzülür.

■ **Filme ve romanda İstanbul'daki dönüşümü eleştiriyorsunuz sanki. Geleneksel kültürü önemseyen bir aydın olarak yeni zenginlerin Osmanlı/İslam medeniyetini sahiplendiğini düşünüyor musunuz?**

Bunun olumlu manada bir takım örneklerini, kadirsinaslık anlamında karşılık bulduğu örnekleri ararsak buluruz. Onun haricindeki durum ne vaziyette diye sorarsanız, çok parlak bir

tablo ortaya çıkmayabilir.

■ **'Rüyet' kelimesinin anlamı, bildiğimiz kadıyla görmek. Tasavvufi karşılığı, cennette müminlerin Hakk'ın emâlini seyretme lütufuna ermeleri. Bu bağlamda roman tasavvufi bir arayışın hikâyesidir diyebilir miyiz?**

Böyle bir yorum yapılabilir. Rüyet kelimesinin farklı tip çağrışımlar taşıdığı ortada. Fakat saydığımızdan başka anlamları da var. Başka anlamların peşine düşecek okurlar da olacaktır. Metinleri yazar merkezli bir yorumlamaya tabi tutmayı doğru bulmuyorum. Okur merkezli bir yorumlamamın daha verimli olabileceğini düşünüyorum. Ben okuru da bir yazar olarak görüyorum. Okura, romanın nasıl yorumlanması gerektiğiyle ilgili bir reçete vermem. Vermeye kalkışsam bile beni ciddiye almayın. Bir metnin birçok yorumu olabilir. Bu yorumlar arasında en hasbi yorum, en sahil yorum hangisidir? Bunu anlamının yönünü Saint Augustine söyle veriyor: Eğer metnin bir yerine dair yapılan bir yorum metnin tümü tarafından doğrulanıyorsa doğru yoldasınız. Bir metnin bir sürü yorumu arasında Augustin'in önerdiği gibi böyle bir skala ve hiyerarşi olabilir. Yani muhtemel yorumlar arasında yazar olarak benim açımdan bir değer sıralaması da olabilir. Yine de değer sıralaması ne olursa olsun benim gözümde, çok da fazla enerjiyi tüketmeyen bir yorumla düzeltmek gereksiz, anlamsız ve beyhude bir çabadır. Elbette bir yazar olarak, yazara yakın düşünürün bir yorumu, benimkine akraza yorumları okuduğum zaman içim gıdıklanabilir. Ama benden çok uzak yorumları da düzeltmeye kalkışmam. Kalkışmamalıyım...

■ **Bir söylesenizde, "Ahmet Hamdi Tanpınar'ın trajediye, Oğuz Atay'ın ironiye yönelerek aşmaya çalıştığı Doğu-Batı gerilimi..." diyorsunuz... Bu romanda kurduğunuz karmaşık ve renkli dünya ile bu gerilimi uzlaştırma ya mı çalıştınız? Derviş Zaim bu çatışmaya nasıl baktı?**

Ben başka bir bağlamda ele alıyorum. Tanpınar bu çelişkiyi bir trajedi olarak konumlandırıyor için onu aşamaz. "Ya o/Ya o" olarak konumlandırılmış olursunuz trajedi diye çıktığınız zaman. Oğuz Atay bir ironiye aşmaya gayret eder ama o karşılık ironiye de aşamaz. Ironi sanatı, koruluğa çıkacağını başından itibaren bilmek çok da mümkün değil. Aslında yolculuğun heyecan verici taraflarından birisi de bu keşif duygusudur. Planlananla planlanmayan şeyler arasındaki gerginlikten doğan şey size kesif bağışlar. Bu da verimli ve sağlıklı bir şeydir. Rüya filmi ile romanın arasında nasıl bir ilişki olacağına dair çok detaylı ve kesin bir hesap yapmadım. Kervan yolda düzülür.

Romancı Derviş Zaim'in etiklediği romancılar kimler?

O kadar çok isim var ki... Hangisini saysam diğerine haksızlık ederim. Bir yazar esin kaynaklarını söylediği zaman sanki başkalarına şu reçeteyi veriyormuş gibi gelir bana: "Beni böyle değerlendirin. Ben o kabilenin, akrabalık ilişkisinin bir bireyim." Artık beni de o kabileyi değerlendirdiğiniz gibi değerlendirebilirsiniz, demeye çalışıyor gibi bir izlenim doğabilir. Böyle bir izlenim kendisinden çıktığına dair algı yeşerebilir. Bu da o yazarmen yorumlanması için zarardır. Okuru kendi özgürlüğüyle, iradesiyle, zevkleriyle baş başa bırakıyorum.